

ปรัชญาการศึกษาของไทยกับสังคมโลกไร้พรมแดน Thai Philosophy of Education and Social Borderless World

พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ¹, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ³
Phrakhruwinaithron Chakkree Sricharumedhiyan¹,
Asst. Prof. Dr. Pakdee Phosing²,
Asst. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom³

บทคัดย่อ

การศึกษายุคปัจจุบันเป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ตลอดด้วยของชีวิต โดยเฉพาะการอบรมบ่มนิสัยให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ดำรงชีวิตประกอบสัมมาอาชีพและร่วมสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับสังคม ทั้งนี้ การจะพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ทุกด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ความคิด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยใช้หลักการจัดการศึกษายุคใหม่ในสังคมโลกไร้พรมแดนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีคุณภาพ คุณธรรม และมีคุณค่าแก่สังคมไทย และสังคมโลก มีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาการศึกษาที่เปรียบเหมือนเข็มทิศนำทางให้การศึกษาศึกษาให้สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และสมเหตุ

¹ นักศึกษา ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Ph.D. Candidate, Faculty of Political Science and Public Administrator Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Lecturers, Faculty of Political Science and Public Administrator, Rajabhat Maha Sarakham University

สมผล ดังนั้นการศึกษาของคนไทยในสังคมยุคโลกไร้พรมแดนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีศีลธรรม และมีความสันติสุข มุ่งพัฒนาและสร้างความสมานฉันท์ โดยพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานอย่างถูกต้องและชัดเจน

คำสำคัญ : ปรัชญา, การศึกษา, โลกไร้พรมแดน

Abstract

It appears that education in the present either focuses on bringing out human's potential or reinforcing hidden capabilities of a person to be able to live harmoniously with others in society, to earn a living, and to make contributions to society. National Education Act B.E. 2542 has been considered a guideline that could help develop all aspects of a person to grow physically, mentally, spiritually, intellectually, and morally. The Act emphasizes on development of education management applied in global context which expects Thai people to be professionally and morally qualified in order to live merrily with others and to make contributions to Thai society and the world. The Act also accords with educational philosophy providing a suitable direction to the educational system to be able to conduct systematically, clearly, and logically. Accordingly, Thailand's educational system has expected Thais to acquire knowledge, act ethically, and bring harmony between each other.

Keywords : Philosophy, Education, Borderless World

บทนำ

ธรรมชาติของศาสตร์ทางการศึกษานั้นกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) ดังนั้นแนวคิดตลอดจนวิธีการจัดการศึกษาจึงได้นำเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากศาสตร์สาขาต่างๆ มาเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยศาสตร์ทางการศึกษาจะพยายามเลือกสรรเอาเฉพาะสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นหรือ

สามารถนำไปปฏิบัติได้มากเป็นส่วนประกอบในการจัดการศึกษาวิธีการเลือกสรรสิ่งต่างๆ จะครอบคลุมไปถึงการเลือกสรรศาสตร์ต่างๆ ในระดับสาขาวิชา และเลือกสรรเนื้อหาสาระในระดับย่อยซึ่งอยู่ภายในแต่ละสาขาวิชาอีกด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2543) ประโยชน์แต่ละลัทธิจะมีทั้งข้อดี และข้อจำกัดในแต่ละสังคมกล่าวคือจะเป็นข้อจำกัดอย่างยิ่ง ถ้านำปรัชญาลัทธิใดลัทธิหนึ่งมาใช้กับสังคมไทยโดยตรงซึ่งการจัดการศึกษาของไทยในอดีตระหว่างปี พ.ศ. 2411-2547 เป็นไปตามแนวสาร์ตณนิยม (วิทย์ วิศทเวทย์ อ้างถึงใน สงัด อุทรานันท์, 2532) แต่ในปัจจุบันอาจเป็นการยากที่จะบอกว่าปรัชญาการศึกษาในหลักสูตรไทยเป็นไปตามลัทธิปรัชญาใด ซึ่งอาจจะบอกได้เพียงแต่ว่าโดยส่วนใหญ่นั้น มีความสอดคล้องกับลัทธิใดหรือปรัชญาใดมากที่สุดเท่านั้น ตัวอย่างเช่น อาจบอกได้เพียงว่าหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 นั้นมีความสอดคล้องกับลัทธิปรัชญาแบบสาร์ตณนิยมมากที่สุด หรือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 นั้นมีความสอดคล้องกับปรัชญาลัทธิปฏิรูปนิยมมากที่สุดที่กล่าวหลักสูตรของไทยมีความสอดคล้องกับลัทธิปรัชญาแบบนั้นแบบนี้มากที่สุดนั้นเป็นเพียงการกล่าวว่าส่วนใหญ่นั้นแนวคิดในการจัดการศึกษาค่อนข้างไปในลัทธิปรัชญาใดปรัชญาหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะเป็นไปตามแนวคิดของปรัชญาลัทธิอื่นๆ ทั้งหมด ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่านอกจากจะมีแนวคิดตามปรัชญานั้นๆ แล้วยังมีความคิดจากปรัชญาลัทธิอื่นๆ ผสมผสานอยู่ด้วยปรัชญาลัทธิอื่นๆ ผสมผสานอยู่ด้วยปรัชญาที่เกิดจากการผสมผสานแนวความคิดของปรัชญาอื่นๆ อยู่มีชื่อเฉพาะว่า “ปรัชญาแบบผสมผสาน (Eclecticism)”

ปัจจุบันมีนักวิชาการและบุคคลต่างๆ ออกมาวิพากษ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยมากมาย ซึ่งเสียงส่วนใหญ่เป็นไปในทางลบทั้งทางระบบการจัดการศึกษา (สุรพงษ์ คงศัตย์, 2554) และคุณภาพของผู้เรียนส่วนใหญ่แล้วมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วจนทำให้การศึกษาของไทยและมาตรฐานการเรียนของผู้เรียนในประเทศไทยก้าวไม่ทันโลก (วิทย์ วิศทเวทย์ อ้างถึงใน สงัด อุทรานันท์, 2532) จึงสมควรที่จะหันกลับมาทบทวนและคิดใหม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น โดยจัดให้มีการวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาของไทยและพิจารณาว่ามีแนวทางใดที่จะพัฒนาการศึกษาของไทยในปัจจุบันให้ดีขึ้น และก่อให้เกิดการวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคตของไทย โดยการพัฒนาต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ที่สอดคล้องกับ

ความเป็นไทยในบริบทโลก ถ้าจะมาวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของไทย จะพบว่ามีการกำหนดไว้ในเอกสารของทางราชการหลายแห่งด้วยกันโดยที่สำคัญมีอยู่ 4 แห่ง คือ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2) แผนการศึกษาแห่งชาติ 3) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และ 4) นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา

การศึกษาเป็นการสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเอง และสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบสัมมาอาชีพได้การศึกษาช่วยให้คนเจริญอกงาม ทั้งทางสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงมีความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจาก ความจำเป็นด้านปัจจัย 4 คือ ที่อยู่อาศัย อาหารเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ 5 ของชีวิต เป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้านของชีวิต และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตในโลกที่มีกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบให้วิถีแห่งการดำรงชีวิต ต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับการศึกษาที่มีบทบาทและความจำเป็น มากขึ้นด้วย เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงมาถึงจุดนี้ เมื่อคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้อย่างหลากหลายช่องทาง หลากหลายวิธี ได้ทุกช่วงเวลา เพราะในยุคสารสนเทศ บุคคลต้องเผชิญกับสังคมบนโลกไร้พรมแดน ซึ่งเป็นสังคม สารสนเทศที่แลกเปลี่ยนระหว่างทุกบุคคลบนโลกผ่านอินเทอร์เน็ต อาจกล่าวได้ว่า ไม่เคยมีสารสนเทศมากมายเช่นนี้มาก่อนในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การผลิต สารสนเทศยังได้เพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ความสามารถในการจัดเก็บ สืบค้น และการเผยแพร่ สารสนเทศโดยอัตโนมัติ ยังถือว่าเป็นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งในยุคนี้อีกด้วย

ดังนั้น สิ่งที่การศึกษาไทยจะต้องตระหนัก คือ การมีความรู้และทักษะการรู้ สารสนเทศของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นผู้ใช้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งความรู้ และทักษะดังกล่าว ถือเป็นสิ่งสำคัญในสังคมโลกไร้พรมแดนที่เป็นเต็มไปด้วยข้อมูล สารสนเทศจำนวนมหาศาล

ปรัชญาการศึกษา

ปรัชญา หมายถึง การค้นหาความจริงอย่างมีหลักเหตุผลและกฎแห่งความเป็นไปความรู้การกระทำหรืออีกนัยหนึ่งคือความรักในความรู้และการค้นหาความรู้ (Webb, Metha, & Jordan, 1992 : 174) ปรัชญายังหมายถึงทัศนคติหรือความคิดบางประการของแต่ละบุคคลที่มีต่อชีวิตและความเชื่อความยึดมั่นในอุดมคติบางประการที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตนั้นแสดงให้เห็นว่า “ทุกคนมีปรัชญา” (วรวิทย์ วตินสรการ, 2544 : 1-2) อย่างไรก็ตาม ปรัชญาหรือปรัชญาทั่วไปกับปรัชญาการศึกษามีความใกล้เคียงกันมากปรัชญาทั่วไปเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความจริงวิธีการค้นหาความจริงและคุณค่าของสิ่งต่างๆ ในสังคมแต่ปรัชญาการศึกษาเป็นการนำเอาปรัชญาทั่วไปมาประยุกต์เพื่อนำไปจัดการศึกษาซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพคนสังคมชุมชนให้เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขดังนั้น ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นแนวความคิด หลักการ และกฎเกณฑ์ในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาซึ่งนักการศึกษาได้ยึดเป็นหลักในการดำเนินการทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ปรัชญาการศึกษายังพยายามทำการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาของการศึกษาได้อย่างชัดเจน ปรัชญาการศึกษาจึงเปรียบเหมือนเข็มทิศนำทางให้นักการศึกษาดำเนินการทางการศึกษาอย่างเป็นระบบชัดเจน และสมเหตุสมผล ปรัชญาการศึกษามีอยู่มากมายหลายลัทธิ ตามลักษณะและตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ต่างก็คิดและเชื่อไม่เหมือนกัน อาศัยแนวคิดของปรัชญาพื้นฐานที่แตกต่างกัน หรือนำมาผสมผสานกัน ทำให้มีลักษณะที่คาบเกี่ยวกัน หรืออาจมาจากความคิดของปรัชญาพื้นฐานสาขาเดียวกันดังนั้นปรัชญาการศึกษาจึงมีหลายลัทธิหลายระบบ โดยปรัชญาการศึกษาที่เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism) ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม (Perennialism) ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) และปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) (อรสา สุขเปรม, 2546 : 63 - 74)

ดังนั้น ปรัชญาการศึกษาจึงหมายถึงแนวคิดทฤษฎีในหลักปรัชญาที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยแนวคิดชั้นนำตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน

ที่นิยมยกย่องในลัทธิปรัชญาการศึกษาต่างๆ เช่น John Locke, Immanuel Kant, Johann Herbart, John Dewey เป็นต้น โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎีในหลักปรัชญาการศึกษา ล้วนมุ่งเน้นและสนใจเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ซึ่งได้แก่ธรรมชาติความรู้ ความสัมพันธ์ และพฤติกรรมของมนุษย์และขณะเดียวกันก็มีความสนใจร่วมกันในเรื่องที่จะทำให้ชุมชนสังคมประเทศชาติ และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นมีความสันติและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสสังคมโลกส่งผลให้สังคมไทยเกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งแนวคิด สาระตลอดจนแนวทางในการจัดการศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลในชาติให้พร้อมรับและปรับตัวให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกทุกรูปแบบเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ อ้างอิงใน (เกษมา ศรีสุวรรณ, 2556) ได้แบ่งสังคมโลกออกเป็นคลื่น 5 ลูกคือ

คลื่นลูกที่ 1 คือ สังคมเกษตรกรรม ใช้ความใหญ่โตกว้างขวางของพื้นที่เกษตรเป็นดัชนีวัดความเจริญ และความมั่งคั่งของประเทศ

คลื่นลูกที่ 2 คือ สังคมอุตสาหกรรม ใช้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรหรือทุนเป็นดัชนีวัดความเจริญและความมั่งคั่งของประเทศ

คลื่นลูกที่ 3 คือ สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอำนาจในการเข้าถึง รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสารเป็นดัชนีวัดความเจริญก้าวหน้าและความมั่งคั่งของประเทศ

คลื่นลูกที่ 4 คือ สังคมความรู้ ใช้ความสามารถในการครอบครองความรู้ หรือข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนที่สุดเป็นดัชนีวัดความเจริญและความมั่งคั่งของประเทศ

คลื่นลูกที่ 5 คือ ปรัชญาสังคม หรือสังคมแห่งปัญญาใช้ปัญญาวิถึเป็นดัชนีวัดความเจริญและความมั่งคั่งของประเทศ

สำหรับประเทศไทยที่อยู่ในยุคสังคมโลกไร้พรมแดนในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และทรัพยากรสารสนเทศซึ่งมีอย่างมากมายมหาศาลนั้น การที่จะพัฒนาการศึกษาไทยให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ควรมีการพัฒนากลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างผู้เรียนที่สามารถเป็น

ผู้รู้สารสนเทศได้ โดยอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะอนาคตของการศึกษาไทย ถูกกำหนดโดยบุคลากรและสถาบันการศึกษา ที่จะเล็งเห็นความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมอย่างไร และเพียงใด และเนื่องจากการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ ถือว่าเป็นทักษะสำคัญและเป็นสิ่งที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลในยุคโลกไร้พรมแดน ดังนั้น การศึกษาไทยจะต้องให้ความสำคัญ และมีบทบาทต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้รู้สารสนเทศอย่างจริงจัง

โลกไร้พรมแดน

โลกไร้พรมแดน หมายถึง โลกแห่งการติดต่อสื่อสาร เราสามารถพบปะเพื่อนฝูง เครือญาติ เพื่อน โดยอาจไร้ตัวตนของคนที่เราสื่อสาร เป็นนิยามของคำว่าติดต่อกัน เพื่อมิตรภาพที่ไร้พรมแดนทั่วโลก ไม่เลือกเชื้อชาติ ชนชาติ ศาสนา เพศ อายุ และการสื่อสาร อยู่ที่ไหนก็สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ หากเรารู้จักกันจากเพื่อนของเพื่อน รวดเร็วฉับไว ทันต่อข่าวสารทั่วโลก ทำให้เรารู้ข่าวสารสิ่งต่างๆ ได้อย่างง่ายดายสามารถนำไปใช้ศึกษาเรียนรู้ในชีวิตประจำวันได้เลย

โลกาภิวัตน์ (Globalization) ปัจจุบันสังคมทั่วโลกมีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึงไม่ว่าจะเป็นการติดต่อระหว่างคนในภูมิภาคต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนทาง เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม จนสามารถเรียกได้ว่าโลกไร้พรมแดนที่ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ ไม่สามารถเป็นอุปสรรคของการติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนระหว่างกันอีกต่อไป นักวิชาการได้บัญญัติศัพท์ โลกาภิวัตน์ (Globalization) ขึ้นใช้เมื่อประมาณ 60 กว่าปี มาแล้ว ซึ่งมีความหมายว่า กระบวนการทางสังคมที่เคยอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ ได้ลดลง และประชาชนเองก็ตระหนักถึงภาวะดังกล่าวนี้ด้วย การที่โลกาภิวัตน์มีความเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมประเพณีเดียวนั้น หมายถึง สภาวะโลกไร้พรมแดนได้ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารกัน จนเกิดแบบแผน และพัฒนาไปสู่การมีวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างคนจากส่วนต่างๆ ของโลก อย่างไรก็ตามลักษณะดังกล่าวยังเป็นเพียงลักษณะในอุดมคติเท่านั้น ในปัจจุบันการสื่อสารที่ไร้พรมแดนสมบูรณ์แบบเช่นนี้ยังไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะยังมีคนอีกหลายๆ ส่วนในสังคมที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสาร เช่นนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากการขาดทักษะในการเข้าถึงเครื่องมือหรือเกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรก็ตาม ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของโลกาภิวัตน์ คือ มีแนวโน้มที่จะมี

ความแตกแยกกัน มีหลายศูนย์กลาง และมีความสับสน ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น เพราะโลกมีวิวัฒนาการและประวัติศาสตร์อันยาวนานก่อนเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สังคม วัฒนธรรม ที่ต่างๆ ทั่วโลกมีวัฒนธรรมเฉพาะเป็นของตนเองซึ่งเป็นรากฐานของชีวิตของผู้คนที่ ไม่อาจลบลอกไปง่ายๆ การที่สังคมต่างๆ ต้องเข้าสู่ยุคโลกไร้พรมแดนและเผชิญกับความหลากหลายของค่านิยมและแนวคิดที่แตกต่างไปจากของตนเองโดยสิ้นเชิง ในด้านหนึ่งอาจทำให้คนกลุ่มหนึ่งลดความสำคัญในการยึดถือค่านิยมของตนเองลง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจทำให้คนในสังคมนั้นหันกลับมายึดมั่นกับประเพณีดั้งเดิมมากขึ้น อาทิเช่น การเกิดขึ้นของกลุ่ม Fundamentalists ในศาสนาต่างๆ ทั่วโลก เป็นต้น ลักษณะของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะปฏิเสธวัฒนธรรมสมัยใหม่ และหันกลับมาเคร่งครัด กับระเบียบประเพณีดั้งเดิมโดยถ้าเป็นกลุ่มศาสนาจะยึดถือตามตัวอักษรในคัมภีร์ หรือบางที่อาจปฏิบัติเคร่งครัดยิ่งกว่าที่ระบุไว้ในคัมภีร์เสียอีก ในสังคมไทยกลุ่มสันติอโศก อาจจัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้ นอกจากนั้นกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในตะวันออกกลางก็จัดอยู่ใน กลุ่มนี้เช่นกัน (วิภาวี เอี่ยมวรเมธ, 2559) การที่โลกเข้าสู่สภาวะไร้พรมแดนและมี การสื่อสารที่ไร้ขอบเขตดังกล่าว นอกจากทำให้เกิดวัฒนธรรมสากลขึ้นประการหนึ่ง และทำให้โลกได้มองเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของสังคม ต่างๆ ทั่วโลกอีกประการหนึ่งแล้วนั้น ยังทำให้อำนาจในการปกครองหรืออำนาจของ รัฐบาลที่เคยควบคุมพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งลดลงด้วย ซึ่งทำให้ดูเหมือนไม่มีศูนย์กลางของ การปกครอง ทั้งนี้เพราะอำนาจทางการเมืองในการควบคุมความคิดของผู้คนไม่ได้ อยู่ในมือขององค์กรใดองค์กรหนึ่งอีกต่อไป แต่ผู้คนกลับมีอิสระในการแสวงหาความรู้ หรือตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นอย่างเสรีจนบางครั้งแม้เป็นเรื่องที่ละเอียดต่อ สิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รัฐบาลก็ไม่สามารถเข้าควบคุมได้อย่างเด็ดขาด ตัวอย่างของกรณีต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ การส่งภาพแอบถ่ายต่างๆ ไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ หรือทำเป็นจดหมายเวียน อิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะเข้าไปควบคุมจัดการได้ (วิภาวี เอี่ยมวรเมธ, 2559)

สรุปได้ว่า โลกไร้พรมแดนนี้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพื้นที่ ที่ห่างไกล ย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่ยากนัก ทั้งนี้เป็นผลมาจากเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ซึ่งอำนวยความสะดวกให้คนในส่วนต่างๆ ของโลกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด ความรู้ ความเข้าใจ ระหว่างกันและกันได้ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทาง

วัฒนธรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตามโลกาภิวัตน์กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนในยุคปัจจุบันนี้ มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยซึ่งได้แยกให้เห็นเป็น 2 ประเด็น ดังนี้ (วิภาวี เอี่ยมวรเมธ, 2559)

ปัจจัยหลักประการแรก ได้แก่ ภาวะทันสมัย (Modernization) ภาวะทันสมัยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมประเพณีนิยมที่มีรูปแบบการยังชีพที่เรียบง่าย อาทิเช่น การทำเกษตรกรรมแบบพึ่งพาเพื่อบริโภคในครัวเรือนหรือแลกเปลี่ยนระหว่างกันภายในชุมชนหรือต่างชุมชน ค่านิยมและวัฒนธรรมต่างๆ เป็นแบบจารีตนิยมที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับตัวบทกฎหมายมากไปกว่าวิถีที่ชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ยึดถือมานับตั้งแต่บรรพกาล อาทิเช่น การตกลงข้อขัดแย้งภายในชุมชนโดยผู้อาวุโสไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในเรื่องทรัพย์สิน การทำร้ายร่างกาย หรือเรื่องชู้สาว โดยมีแนวคิดและค่านิยมที่ชุมชนยึดถือเป็นแนวทางในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นๆ ไปสู่สังคมแบบเมืองและสังคมอุตสาหกรรม ที่ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องโลกหน้าแต่ให้ความสำคัญกับโลกแห่งวัตถุ ลักษณะเด่นของสังคมสมัยใหม่ คือ อย่างแรกการเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องของสังคมการเมือง และวัฒนธรรมด้วย

ปัจจัยประการที่สอง ที่กระตุ้นให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ กระบวนการเหตุผลนิยม (Rationalism) ซึ่งเป็นผลพวงของภาวะทันสมัยนั่นเอง กระบวนการเหตุผลนิยมเป็นกระแสที่ยืนยันการคิดหรือความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล โดยจะยอมรับเฉพาะเรื่อง หรือการศึกษาต่างๆที่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล แนวคิดแบบเหตุผลนิยมยึดถือว่าความจริง (Truths) เป็นสิ่งที่มีความเป็นตรรกะ ที่สามารถอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลด้วยปัญญา ไม่ว่าจะเป็นความจริงในศาสตร์ใดๆ ก็ตาม เช่น ในเรื่องของคณิตศาสตร์ จริยศาสตร์ หรือ อภิปรัชญาก็ตาม ความสำคัญของเหตุผลนิยมและภาวะทันสมัยที่มีต่อกระแสโลกาภิวัตน์ คือ การที่ภาวะทันสมัยหรือการเปลี่ยนแปลงสังคมจากประเพณีนิยมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ กระบวนการคิด ซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงเฉพาะในเรื่องของอุตสาหกรรม กระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ของผู้คนในสังคมด้านต่างๆ ด้วย เช่น ในด้านการบริหารจัดการ ด้าน

การแสวงหาความรู้ (การศึกษา) ด้านศิลปะ และศาสตร์ต่างๆ ดังตัวอย่างของแนวคิดแบบเหตุผลนิยมในด้านศิลปะ ได้แก่ สถาปัตยกรรมในยุคนี้ที่เน้นสาระการใช้ประโยชน์ ความเรียบง่าย และสีที่เข้มข้น และขาดลูกเล่นหรือไม่อนุญาตให้มีความงามที่ไม่มีเหตุผลมารองรับ เป็นต้น

สภาพการศึกษาของไทยและปัญหาผลิตผลทางการศึกษา

ถ้าเรามองการเรียนการสอนจากอดีตก่อนที่จะมีระบบโรงเรียน สมัยก่อนนั้นพ่อแม่จะเป็น “ครู” ผู้สั่งสอนลูกโดยมุ่งสอนให้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง พ่อแม่มีอาชีพอย่างไรก็มักจะสั่งสอนอาชีพนั้นแก่ลูกของตนเอง อาทิเช่น พ่อแม่มีอาชีพเกษตรกรก็สอนอาชีพนั้นแก่ลูกๆ ของตนเพื่อที่ลูกๆ จะได้มีทักษะอาชีพติดตัวไปทำมาหากินในอนาคต ในการสอนอาชีพก็คอยแนะนำทักษะต่างๆ ให้กับลูกโดยใกล้ชิด ส่วนลูกก็ได้ลงมือปฏิบัติงานจริง ภายใต้อาชีพแวดล้อมจริงที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเมื่อมีปัญหาก็จะให้คำแนะนำกับลูกเป็นรายบุคคล หรือนำลูกไปฝากไว้ที่วัดหรือสำนักต่างๆ ซึ่งนอกจากจะได้เรียนสรรพวิชาต่างๆ แล้วยังมีการปลูกฝังคุณธรรมไปในตัวด้วย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยเริ่มมีระบบโรงเรียน โดยทรงจัดตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวงเพื่อเตรียมคนเป็นข้าราชการ ตั้งแต่นั้นมาชาวไทยก็ถือว่าการศึกษาเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองหรือบุตรธิดาให้สูงขึ้น ชาวไทยมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษามาก พ่อแม่พยายามที่จะส่งลูกๆ ให้เข้าในระบบโรงเรียนและส่งเสริมให้ได้เรียนสูงๆ เมื่อเริ่มมีระบบโรงเรียนนักการศึกษาในสมัยนั้นก็รับแนวคิดการจัดหลักสูตรตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อการศึกษาของไทย การสอนได้เปลี่ยนจากการสอนแบบเดิมที่มุ่งสอนให้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงจากเดิมมีครูสอนลูกศิษย์เพียง 2 - 3 คน เปลี่ยนมาเป็นการสอนที่มีครูยืนอยู่หน้าชั้นเรียนให้นักเรียน 30 - 50 คนนั่งฟังภายในห้องเรียนสี่เหลี่ยมและคอยจดตามคำสอน กลายเป็นภาพที่ติดแน่นมาจนถึงปัจจุบันอย่างยากที่จะลบเลือนจากการที่บรรยากาศการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มานานนับร้อยปี ส่งผลให้เกิดปัญหาทางการเรียนการสอนขึ้น กล่าวคือ ผลิตผลทางการศึกษาของเราขาดคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) ความกล้าและการรู้จักแสดงความคิดเห็น ต่อชุมชน 2) สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง 3) รู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 5) มีความคิดในการพัฒนาและความคิดสร้างสรรค์ และ 6) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

การศึกษาไทยได้รับการวิพากษ์ถึงปัญหาและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น จากการจัดอันดับตามรายงานของ World Economic Forum ในปี พ.ศ. 2555 - 2556 ระบุว่าประเทศไทยมีอันดับคุณภาพทางการศึกษาลำดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ได้รับการจัดอันดับ โดยคนไทยกว่าร้อยละ 87 เชื่อว่าการศึกษาไทยอยู่อันดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนจริงซึ่งมูลเหตุที่สำคัญมาจากปัญหาที่สะสมมานานหลายประการ อันเกิดมาจากระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ครูผู้สอน โอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพของนักเรียนไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้งบประมาณทางการศึกษาสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่การบริหารจัดการยังไม่ดีมากนัก โดยพบว่างบประมาณส่วนใหญ่ทุ่มเทไปที่การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการใช้งบประมาณแบบต้ำน้ำพริกละลายในแม่น้ำเป็นส่วนมาก (นำไปใช้ไม่ตรงจุดสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา หรือนำไปจัดการแต่ละเรื่องมากเกินไปจนกว่าผลผลิตคุณภาพที่ได้ไม่คุ้มค่า และถ้าหากได้รับงบน้อยก็จะส่งผลต่อนักเรียนที่ได้รับโอกาสไม่เท่ากันมากขึ้น) อีกทั้งเป็นไปในสัดส่วนที่มากกว่าอาชีวศึกษาก่อนข้างมาก ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพสูงมากนัก และไม่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันยุคสังคมเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้แม้จะจัดสรรงบประมาณให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก แต่ยังพบปัญหาโอกาสการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีฐานะและผู้ไม่มีฐานะ ยิ่งมองให้ลึกไปถึงผู้บริหารระดับสูงไม่มีความรู้ด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งจึงพึ่งพิงบุคลากรระดับการจัดการงบประมาณหรือนักจัดการเงิน/จัดจ้างเป็นสำคัญ (ผู้ใช้งบประมาณไม่เข้าใจเชิงวิชาการการจัดการศึกษาเชิงรุกอย่างลึกซึ้ง นักวิชาการไม่มีโอกาสลงลึกถึงงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา) และหรือผู้ที่เข้าใจระบบการจัดการการศึกษามีคุณภาพ (นักวิชาการทุกระดับความคิด ปัจจุบันยังใช้ความคิดของนักการศึกษาในยุคเก่าและหรือดำเนินการพัฒนาคุณภาพแบบโยนหินถามทาง และไม่กล้าสู่ปัญหาแบบกล้าคิดกล้าทำที่สมควรบุกเบิกการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง) ผู้รู้หรือนักวิชาการอิสระที่มีความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาไม่มีโอกาสเข้าร่วมให้ข้อคิดหรือข้อเสนอแนะแบบประชาธิปไตยร่วม รวมไปถึงปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตร และการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยหลักสูตรของ

ไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพที่ตรงตามความสามารถของผู้เรียน เมื่อรวมเข้ากับค่านิยมของสังคมทำให้การจัดหลักสูตรของไทยไม่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี อ้างอิงใน พระมหาจักรี ญาณสมปนฺโน, 2558)

อนาคตภาพของการจัดการศึกษาไทย

หัวใจของการจัดการศึกษาจึงควรมุ่งสร้างคนในประเทศทุกคนให้มีปรัชญาการมองโลกที่ถูกต้องเพราะปรัชญาการมองโลกเป็นพื้นฐานที่รองรับทิศทางที่สร้างความเจริญ และสร้างความสงบสุขให้แก่ตนเอง และแก่สังคม ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดปรัชญาในการมองโลกมีหลายปัจจัยรูปแบบของการศึกษาที่สร้างปัญญาเป็นระบบการศึกษาที่มีความสมดุลระหว่างการศึกษเชิงทฤษฎีกับชีวิตจริง เป็นระบบที่สอนคนให้คิดเป็น วิเคราะห์เป็นและประยุกต์ใช้เป็น หลักสูตรการศึกษามีความสมดุลระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากล เป็นระบบการศึกษาที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การศึกษาเพื่อความรู้ (Knowledge) การศึกษาเพื่อสร้างทักษะ (Skill) และ การศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะชีวิต (Character) เป็นระบบการศึกษาเพื่อทุกคนทุกระดับสติปัญญา เป็นระบบการศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึกในอุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นระบบการศึกษาที่เน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมระบบการเรียนการสอนเน้นสิ่งที่ประเทศไทยมีอยู่เป็นเอกลักษณ์และสอนโดยเป็นแบบอย่างให้ทำตาม (Role Modeling) เป็นระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีเครือข่ายการสร้างปัญญาวิถี 3 เครือข่าย คือ เครือข่ายของเด็กวัยเรียน เครือข่ายคนวัยทำงาน และเครือข่ายคนในชุมชน

ในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ยึดหลักสามประการในการจัดการศึกษา คือเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมาตรา 9 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6. การมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

จะเห็นได้ว่า หลักการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษายุคใหม่ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีคุณภาพ คุณธรรม และคุณค่าแก่สังคมไทย และสังคมโลก มีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากหลักการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษายุคใหม่ ดังนั้น หลักการจัดการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทย ในอนาคต ดังนี้

1. สังคมโลกในอนาคตจะมีระบบการศึกษาที่หลากหลายแบบไร้พรมแดน มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการติดต่อสื่อสาร เป็นอย่างมาก สังคมโลกจะแคบลงมีการติดต่อระหว่างวัฒนธรรมมากขึ้น และการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย จะได้รับการนิยมและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก

2. สังคมไทยยุคใหม่ จะเป็นสังคมเข้มแข็งและมีคุณภาพสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและไทยจะมีบทบาทสูงในประชาคมโลก

2.1 สังคมไทยจะเป็นสังคมเข้มแข็ง และมีคุณภาพ กล่าวคือเป็นสังคมที่ยึดหลักความสมดุลและพึ่งตนเองได้ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนระบบโครงสร้างการบริหาร การเมืองการปกครอง การจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นโดยการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคม มีส่วนร่วมอันจะเป็นระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคมไทยที่ยั่งยืนมีการผสมกลมกลืนระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาไทยอย่างสมบูรณ์

2.2 สังคมไทยจะเป็นสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทร กล่าวคือเป็นสังคมที่รักใคร่สามัคคี มีความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2.3 สังคมไทย จะมีระบบเศรษฐกิจ ฐานความรู้ตามหลักปรัชญาพอเพียง กล่าวคือเป็นสังคมที่สร้างสรรค์ความรู้และใช้ความรู้และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา มีการบริหารองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และดำเนินการในลักษณะเครือข่าย ประชากรจะมีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นผู้รักการอ่าน มีความรู้กว้างขวาง และมีฉันทะใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 ประเทศไทย จะมีบทบาทสูงขึ้นในประชาคมโลกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสังคมโลกอยู่บนประเทศมีความสามารถในการแข่งขัน และร่วมมือกับประชาคมโลกอย่างไว้ที่ดีถ้าประเทศไทยยังไม่มีมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิด ไม่มีการปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหารการเมือง การปกครอง และระบบการศึกษา เพื่อพื้นฐานมีศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกัน พัฒนาคณะและสังคมไทยให้ยั่งยืนแล้ว อนาคตภายในทางลบของสังคมไทยจะเป็นสังคมที่อ่อนแอแข่งขันไม่ได้ คนไทยมีคุณภาพต่ำ มีความโหดป่าของวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้คนไทยขาดความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่ทันเหตุการณ์ (ศิรินทรา กลักโพธิ์, 2556)

ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 คือ การสร้างปัญญาชน ป้อนเข้าสู่สังคมไทย ปัญญาชนดังกล่าวมี 2 ระดับ ได้แก่ (1) ประชาเมธิ หมายถึงประชาชนที่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตใช้วิจารณ์ญาณในการดำเนินชีวิตมากกว่า การตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเองและ (2) ปราชญ์ธิดี หมายถึงชนชั้นนำทางปัญญาของสังคมที่ทำหน้าที่เป็น “นักคิด” ทางปัญญาของสังคมคนกลุ่มนี้ได้แก่นักวิชาการ ผู้บริหาร และผู้ปกครองประเทศหรืออาจดำรงตำแหน่งอาชีพหรือสถานะสังคมใดๆก็ได้ปราชญ์ธิดีจะเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศและเป็นผู้นำด้านความคิดของบ้านเมืองการพัฒนาคนไทยยุคใหม่ เพื่อมีชีวิตที่มีคุณภาพในสังคมไทยยุคใหม่ ภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่การศึกษาไทยยุคใหม่มีลักษณะที่สำคัญดังนี้ (อลิสสา อินทร์ประเสริฐ, 2559)

1. การศึกษาไทยยุคใหม่ เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ เป็นการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมือง เพื่อพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนดังที่มีคำกล่าวไว้ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” เป็นคำพูดที่ชี้ให้เห็นว่าการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาคน

และประเทศ เพราะคนถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนทรัพยากรในด้านอื่นๆ ของชาติหากประเทศใดประชาชนมีความรู้สูง มีความฉลาดทั้งด้านปัญญา อารมณ์และจิตสำนึกเพื่อสังคม มีความเข้มแข็งทางภูมิปัญญามากพอที่จะช่วยกัน แก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ย่อมส่งผลให้ประเทศนั้นมีความเจริญตามไปด้วย อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชาติ เนื่องจากการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ คิดวิเคราะห์ เป็น เรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมืองที่ดี และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ตลอดจนถึงทักษะในการประกอบสัมมาอาชีพและทักษะทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถในการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมในระยะยาว

2. การศึกษาไทยยุคใหม่ ต้องมุ่งสั่งสมทุนปัญญาไทยและทุนปัญญาโลก ปัจจุบันมีความพยายามที่จะให้ คำจำกัดความที่ชัดเจนเกี่ยวกับ ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) หรือ IC และใช้ทุนทางปัญญาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการสร้างคุณค่าและการเชื่อมต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการสร้างวิสาหกิจฐานความรู้ (Knowledge-intensive Enterprise) เป็นพื้นฐาน ทุนทางปัญญาเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นและมีการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติ มีความหมายเหมือนกับทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Assets) ทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตน (Intangible Assets) หรือทรัพย์สินความรู้ (Knowledge Assets) (Guthrie, 2001) เอ็ดวินสัน (Edvinsson, 1997) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับทุนทางปัญญาว่า หมายถึง เนื้อหาทางปัญญาและทางความคิด คือ ความรู้ ขาวสาร ทรัพย์สินทางปัญญาและประสบการณ์ อันเป็นอำนาจที่คิดอ่านออกมาจากสมอง ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะให้นิยามและยิ่งยากมากขึ้นเมื่อจะนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าใครเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้แล้ว เขาผู้นั้นจะถือว่าเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.จิระ หงส์ลดารมภ์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า “ทุนทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และการนำไปสร้างมูลค่าเพิ่ม บุคคลที่จบปริญญา มีทุนมนุษย์ (Human Capital) เชื่อว่าจะมีทุนทางปัญญาเสมอไป คนที่มีการศึกษาไม่สูง แต่สามารถมีทุนทางปัญญาได้ ถ้ารู้จักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้”

3. การศึกษาไทยยุคใหม่ ต้องเน้นผลต่อผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับการเรียนการสอนโดยกำหนดนโยบายการศึกษาที่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็น

สำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวิถีที่ถนัดและสนใจ เรียนอย่างสนุก เล่นให้ได้ความรู้ และมีความสุขกับการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสุขกับการทำงาน

4. การศึกษาไทยยุคใหม่ ต้องมุ่งยกระดับงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ (Knowledge Workers) ที่เข้มแข็ง และแข่งขันมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานในการศึกษา จัดรูปแบบประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับ มีการส่งเสริมรากฐานและพัฒนาวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการศึกษาและการมีส่วนร่วมของบุคคลใน ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน และสถาบันสังคมอื่นๆ

สรุป การศึกษาไทย จะต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ เป็นการศึกษแบบองค์รวมและบูรณาการ พร้อมมุ่งสังสมทุนปัญญาไทยและทุนปัญญาโลก อีกทั้งต้องเน้นผลต่อผู้เรียน และมุ่งยกระดับงาน ให้เป็นแรงงานคุณภาพ ผ่านการพัฒนาและสร้างปัญญาชน โดยปัญญาชนดังกล่าวมี 2 ระดับ ได้แก่ (1) ประชาเมธิ หมายถึง ประชาชนที่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต ใช้วิจารณ์ญาณในการดำเนินชีวิต มากกว่าการตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง และ (2) ปราชญ์ธิดา หมายถึง ขนชั้นนำทางปัญญาของสังคมที่ทำหน้าที่เป็น “นักคิด” ทางปัญญาของสังคมคนกลุ่มนี้ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหาร และผู้ปกครองประเทศ หรืออาจดำรงตำแหน่งอาชีพหรือสถานะสังคมใดๆ ก็ได้ ปราชญ์ธิดาจะเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศและเป็นผู้นำด้านความคิดของบ้านเมือง การพัฒนาคนไทยยุคใหม่ เพื่อมีชีวิตที่มีคุณภาพในสังคมไทยยุคใหม่ ภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่

บทสรุป

หลักการของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ต้องใช้หลักการจัดการศึกษายุคใหม่ในสังคมโลก ไร้พรมแดน จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีคุณภาพ คุณธรรม และมีคุณค่าแก่สังคมไทย และสังคมโลกมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักการของปรัชญาการศึกษาที่เปรียบเหมือนเข็มทิศนำทางให้กับระบบ การศึกษา ให้สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และสมเหตุสมผล ดังนั้น

การศึกษาของคนไทยในสังคมยุคโลกไร้พรมแดนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีศีลธรรม และมีความสันติสุขมุ่งพัฒนาและสร้างความสมานฉันท์โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

1. ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่ใช้สติปัญญา

2. ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ

3. เป็นผู้ที่มีความต้องการด้านสารสนเทศของตน

4. สามารถกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ตนต้องการได้

5. สร้างคำถามต่างๆ ขึ้น บนความต้องการสารสนเทศ

6. ระบุแหล่งสารสนเทศต่างๆ ได้

7. มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์และทักษะการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ

8. สามารถจัดการกับเครื่องมือทางเทคโนโลยี เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศและเพื่อการสื่อสารได้

9. มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการแก้ปัญหา หรือเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี

10. สามารถปฏิบัติการได้อย่างเหมาะสม ทั้งในสถานการณ์ที่มีคำตอบหลากหลาย และสถานการณ์ที่ไม่มีคำตอบ

11. เป็นผู้ที่สามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเอง

12. สามารถพัฒนากลยุทธ์การสืบค้นข้อมูลที่ประสบความสำเร็จ

13. เข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่างๆ ซึ่งรวมทั้งที่อยู่บนพื้นฐานของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่นๆ

14. เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

15. ประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอย่างพินิจพิเคราะห์

16. จัดการและประมวลผลสารสนเทศเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

17. บุคลากรสารสนเทศใหม่ que เลือกสรรแล้วเข้ากั บองค์ความรู้เดิมของตน

18. ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เฉพาะและใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย

19. ใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง และสร้างสรรค์

20. เข้าใจปัญหาต่างๆ ที่ร่ายล้อมสารสนเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม

21. มีมาตรฐานการทำงานสูง และสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ
 22. เป็นผู้ที่จะเรียนรู้ได้อย่างไร
 23. สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและสามารถทำงานได้โดยอิสระหรือทำงานเป็นกลุ่ม
- ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาของคนไทยในโลกไร้พรมแดน คือ การที่เป็นผู้ที่จะเรียนรู้ได้อย่างไร และเป็นผู้ที่เตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กษมา ศรีสุวรรณ. (2556). ปัญหาและแนวโน้มการศึกษาไทยในอนาคต. สืบค้น 1 มีนาคม 2559. จาก <http://toyphd2013.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>
- Srisuwa, Kadsama. (2013). **Problems and Trends of Thailand Education in the future**. Retrieved March 1, 2016, from <http://toyphd2013.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). **ครูกับการศึกษา**. วารสารวิชาการ, 20(6), 22.
- Tantiphacheewa, Kullaya. (2000). **Teacher and Education**. Academic Journal, 20(6), 22.
- จิระ หงส์ดารมภ์. (2549). **ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital)**. สืบค้นจาก <http://guru.thaibizcenter.com/articleDetail.asp?kid=7781>
- Hongladarom, Jeera. (2006). **Intellectual Capital**. Retrieved from <http://guru.thaibizcenter.com/articleDetail.asp?kid=7781>
- พระมหาจักรี ญาณสมปโน. (2558). **ระบบการศึกษาไทยกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา**. เอกสารอัดสำเนา. พิมพ์แจกเนื่องในงานวันครู 16 มกราคม 2558.
- Yanasampanno, Phramahachakkree. (2015). **Thailand's education system with the school administration Pariyattidham study**. Print issue of the Teacher's Day. 16 January 2015.

- วรวิทย์ วตินสรากร. (2544). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Wasinsarakorn, Worawit. (2001). **Introduction to Education**. Bangkok : Srinakharinwirot University.
- วิภาวี เอี่ยมวรเมธ. (2559). **Globalization**. (ออนไลน์). สืบค้น 1 มีนาคม 2559. จาก www.openbase.in.th/files
- Aemworamed, Wiphawee. (2016). **Globalization**. Retrieved March 1, 2016, from www.openbase.in.th/files
- ศิรินทรา กลักโพธิ์. (2556). **การศึกษาไทยในอนาคต**. สืบค้น 1 มีนาคม 2559. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/479616>
- Klakpho, Sirinthra. (2013). **The future Thailand Education**. Retrieved March 1, 2016, from [posts/479616](https://www.gotoknow.org/posts/479616)
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- Office of Education Reform. (2002). **Education Reform Act 2542, the National Education**. Bangkok : Bunsiri Printing.
- สัจด์ อุทรานนท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Uthranan, Sangad. (1989). **Basic principles and curriculum development**. Bangkok : Chulalongkorn University.
- สุรพงษ์ คงสัตย์. (2554). **การศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนา**. นครราชสีมา : ร้านเอสทีเคก๊อปปี.
- Kongsad, Suraphong. (2011). **An independent study of Buddhism**. Nakornrachasima. S.T.K copy.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2544). **รวมบทความและงานเขียนศาสตราจารย์ ดร. สาโรจน์ บัวศรี การศึกษาปรัชญา การศึกษาประชาธิปไตยและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- Kodbanthoa, Sunthon. (2011). **Articles and Writings Professor Dr. Saroj Buasri : The study of Education Philosophy, Democracy and ethics.** Bangkok : Suriyasarn Printing.
- อลิสา อินทร์ประเสริฐ.(2559). **ปรัชญาการศึกษาไทยสู่การปฏิรูปการศึกษา.** สืบค้น 9 เมษายน 2559. from <https://www.gotoknow.org/posts/446028>
- Inprasert, Alisa. (2016). **Thailand Educational philosophy in education reform.** Retrieved April 9, 2016, from <https://www.gotoknow.org/posts/446028>
- อรสา สุขเปรม. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครู ในกรุงเทพมหานครกับคำรายงานพฤติกรรมการสอน.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Sukpream, Orasa. (2003). **Relations between Philosophy and professor of the College of Teachers.** A report in the Bangkok teaching behavior. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Edvinsson, L., & Malone, M. S. (1997). **Intellectual capital: The proven way to establish your company's real value by finding its hidden brainpower.** Piatkus.
- Guthrie, J. (2001). **The management, measurement and the reporting of intellectual capital.** Journal of Intellectual capital, 2(1), 27-41.
- Webb, L. D., Metha, A., & Jordan, K. F. (1992). **Foundations of American education.** Merrill.